

PM Bäcklösa

Bedömning av risk för påverkan på Natura 2000-området vid genomförande av detaljplaner för Gottsunda stadsstråk och Gottsunda Östra

Beställning: Uppsala kommun
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 24 maj 2024
Uppdragsansvarig: John Hagenby
Medverkande: Rebecka Nilsson, Ossian Rydebjörk, Per Colinder, Ulrika Hamrén
Intern granskning av rapport: Ulrika Hamrén 2024-03-25
Foton: Ekologigruppen (om inget annat anges)
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 10662
Bild på framsidan från Xxxx

**EKOLOGI
GRUPPEN**

Innehåll

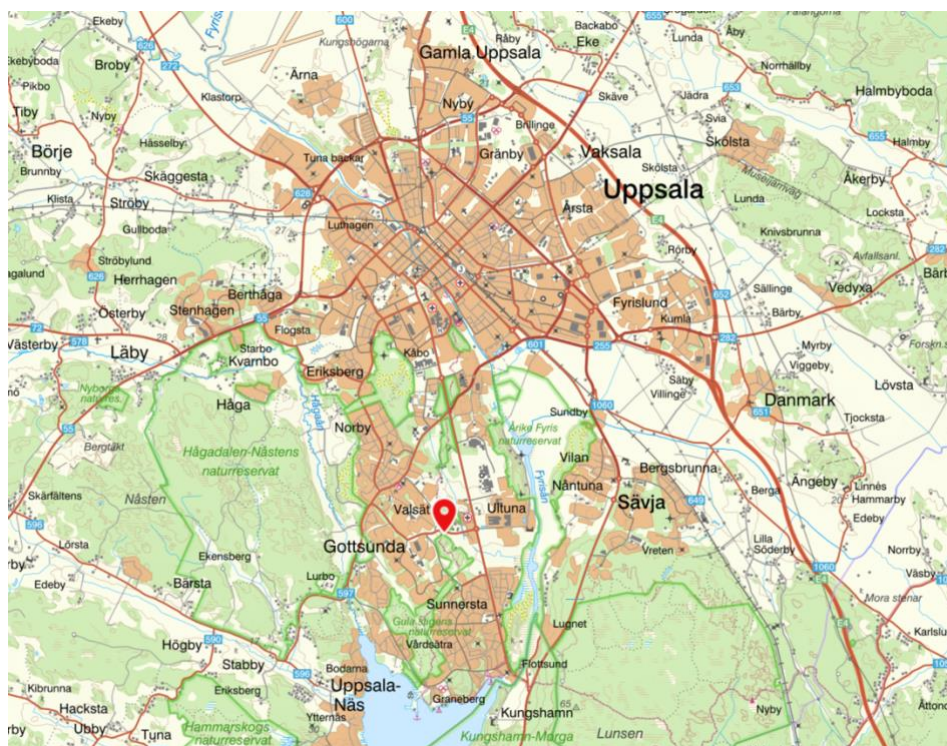
Inledning	2
Bakgrund och syfte	2
Regelverk Natura 2000	2
Metodik och bedömningsgrunder	3
Avgränsning	3
Natura 2000-området Bäcklösa	4
Syfte och bevarandemål	4
Hydrologiska förutsättningar	5
Natura 2000-naturtyper och hot	5
Arter och hot	8
Påverkan av planerad utveckling	9
Påverkan vid genomförande av detaljplanerna	10
Konsekvenser för Natura 2000	12
Förändrad hydrologi	12
Konsekvenser för Natura 2000-naturtyper	12
Konsekvenser avseende bevarande av arter	13
Kumulativa effekter	13
Förslag till skydds- och försiktighetsåtgärder	14
Samlad bedömning - föreligger risk för betydande påverkan?	16
Referenser	17

Inledning

Bakgrund och syfte

Uppsala kommun har tagit fram ett planprogram för Gottsundaområdet i södra Uppsala (Figur 1). Programmet godkändes 2019 och beskriver en omfattande stadsutveckling i stadsdelarna Gottsunda och Valsätra i södra Uppsala och arbetet med att ta fram fyra nya detaljplaner kring Gottsunda centrum har påbörjats. Två av planerna har på grund av sin närhet till Natura 2000-området Bäcklösa Figur 2 bedömts medföra behov av en riskbedömning för att utreda eventuell risk för betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området.

Detta PM har tagits fram av Ekologigruppen på uppdrag av Uppsala kommun och syftar till att beskriva om genomförandet av detaljplanerna riskerar att medföra betydande påverkan på Natura 2000-området Bäcklösa.

Figur 1. Översiktskarta över centrala Uppsala. Natura 2000-området Bäcklösa ligger i söder om centrum, se röd markering (karta från Lantmäteriet).

Regelverk Natura 2000

Natura 2000 utgörs av ett nätverk av områden som EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU-direktiven *art- och habitatdirektivet* och *fågeldirektivet*. Syftet med direktiven är att medlemsländerna tar ansvar för att säkra sin del av det gemensamma värde som naturen är. I bilagor till direktiven listas de arter och naturtyper för vilka områden ska pekas ut. För medlemsländerna räcker det inte att peka ut områden, utan de måste också arbeta för att naturtyperna och

arterna uppnår gynnsam bevarandestatus, vilket innebär att de ska finnas kvar i långsiktigt hållbar omfattning.

Alla av regeringen beslutade Natura 2000-områden har status av riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken. Åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd enligt miljöbalken 7 kap 28 a §. Tillstånd får endast lämnas om verksamheten ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter och åtgärder inte:

1. kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses skyddas och
2. medför att den art eller de arter som avses skyddas utsätts för störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna.

För varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan, där det beskrivs vilka Natura 2000-naturtyper och skyddade arter som finns i området samt föreskrifter om hur de ska skyddas.

Metodik och bedömningsgrunder

Utgångsläget för att bedöma statusen i naturmiljön är bevarandeplanen för Natura 2000-området Bäcklösa (Länsstyrelsen Uppsala, 2017). I bevarandeplanen finns arter och naturtyper listade vilka har olika status och mål. Utöver arterna som nämns i bevarandeplanen finns typiska arter listade i naturvårdsverkets vägledning för naturtyperna (Naturvårdsverket, 2012) och dessa arters förekomst utgör en bedömningsgrund för naturtypens bevarandestatus. En generell förutsättning är att ingen påtaglig minskning ska ske av populationerna av de typiska arterna i naturtypen.

För att översiktligt bedöma hydrologisk påverkan har modellering i Scalgo live använts. Flödesvägar och lågpunkter i nuläget och med planerad bebyggelse har modellerats och jämförts för att avgöra hur hydrologin i området kan komma att påverkas.

Avgränsning

I detta PM görs bedömningar av påverkan på Natura 2000-området från detaljplanerna Gottsunda östra och Gottsunda stadsstråk etapp 1 och 2. Geografiskt avgränsar sig bedömningarna till att omfatta planerade åtgärder som vidtas inom 30 meter från Natura 2000-gränsen. Gällande hydrologi och ekologiska spridningssamband utgår bedömningarna från ett större geografiskt område. Vid bedömning av kumulativa effekter har andra närliggande utvecklingsprojekt beaktats, dock har inte samma detaljerade analys gjorts av påverkan från dessa. I detta PM avgränsar vi bedömningen till att gälla de prioriterade naturtyper och arter som listas i bevarandeplanen.

Natura 2000-området Bäcklösa

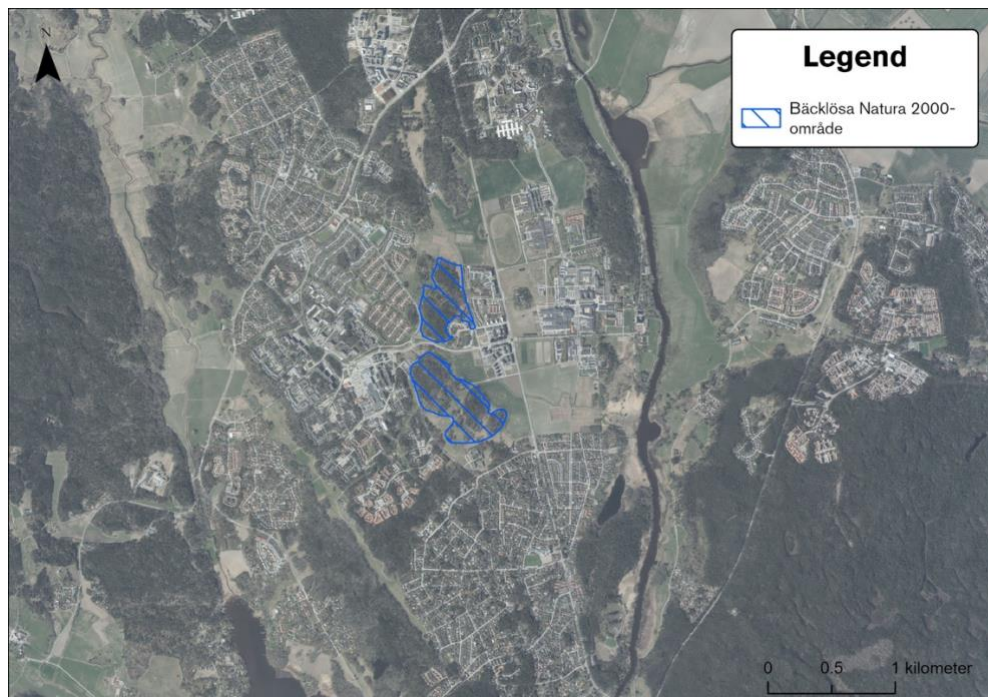
Syfte och bevarandemål

Enligt bevarandeplanen (Länsstyrelsen Uppsala, 2017) för Natura 2000-området är bevarandesyftet med Bäcklösa att bevara eller återställa gynnsamt tillstånd för följande prioriterade bevarandevärden:

- Naturtyperna taiga och trädklädd betesmark
- Arterna cinnoberbagge och grön sköldmossa.

I bevarandeplanen anges följande bevarandemål för naturtyperna och arterna:

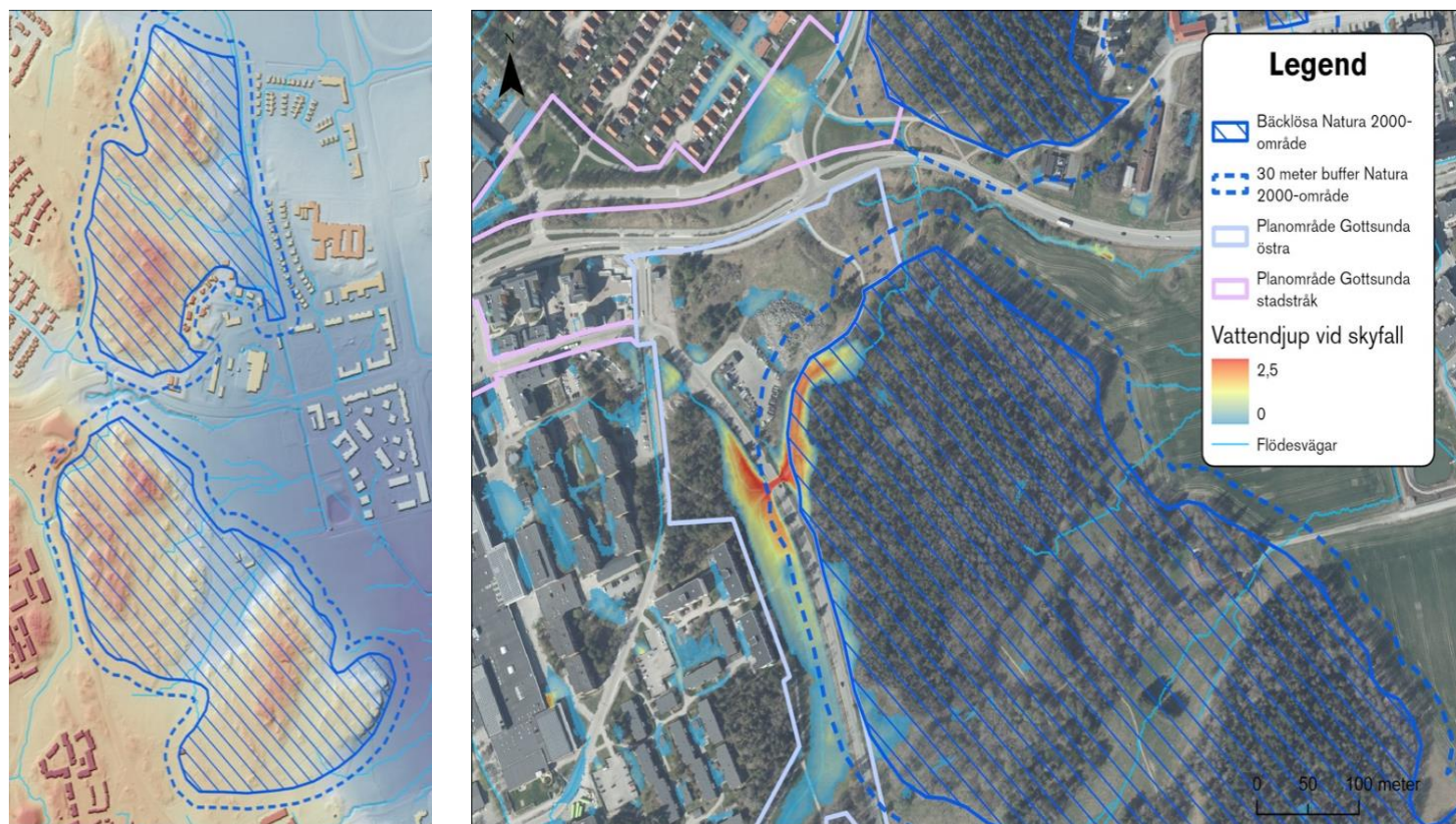
- Arealen taiga ska vara minst 19,3 hektar
- Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 4,9 hektar
- Cinnoberbagge ska ha en livskraftig population i området. Det ska finnas gamla aspar och föryngring av nya aspar som efterträdare. Det ska finnas liggande död ved och stubbar av asp samt stående döda eller döende aspar.
- För grön sköldmossa ska det finnas en god kontinuerlig tillgång på murken granved och de hydrologiska förhållandena ska vara gynnsamma för arten.

Figur 2. Kartan visar Bäcklösa Natura 2000-område.

Hydrologiska förutsättningar

Ytvattenavrinning inom området sker naturligt från väst mot öst men de topografiska förutsättningarna medför att majoriteten av ytvattnet från planområdena rinner i eller strax utanför Natura 2000-områdets gräns (Figur 3). Väster om den norra delen av Natura 2000-området finns ett dike som utgör gräns för området. Den naturligt kuperade terrängen skapar mindre, instängda svackor där ytvatten kan ansamlas och skapa fuktigare mikroklimat. Ekologigruppen bedömer att området inte är känsligt för att tillfälligt bli blötare, däremot bedömer vi att området skulle kunna påverkas negativt av ökad avvattning.

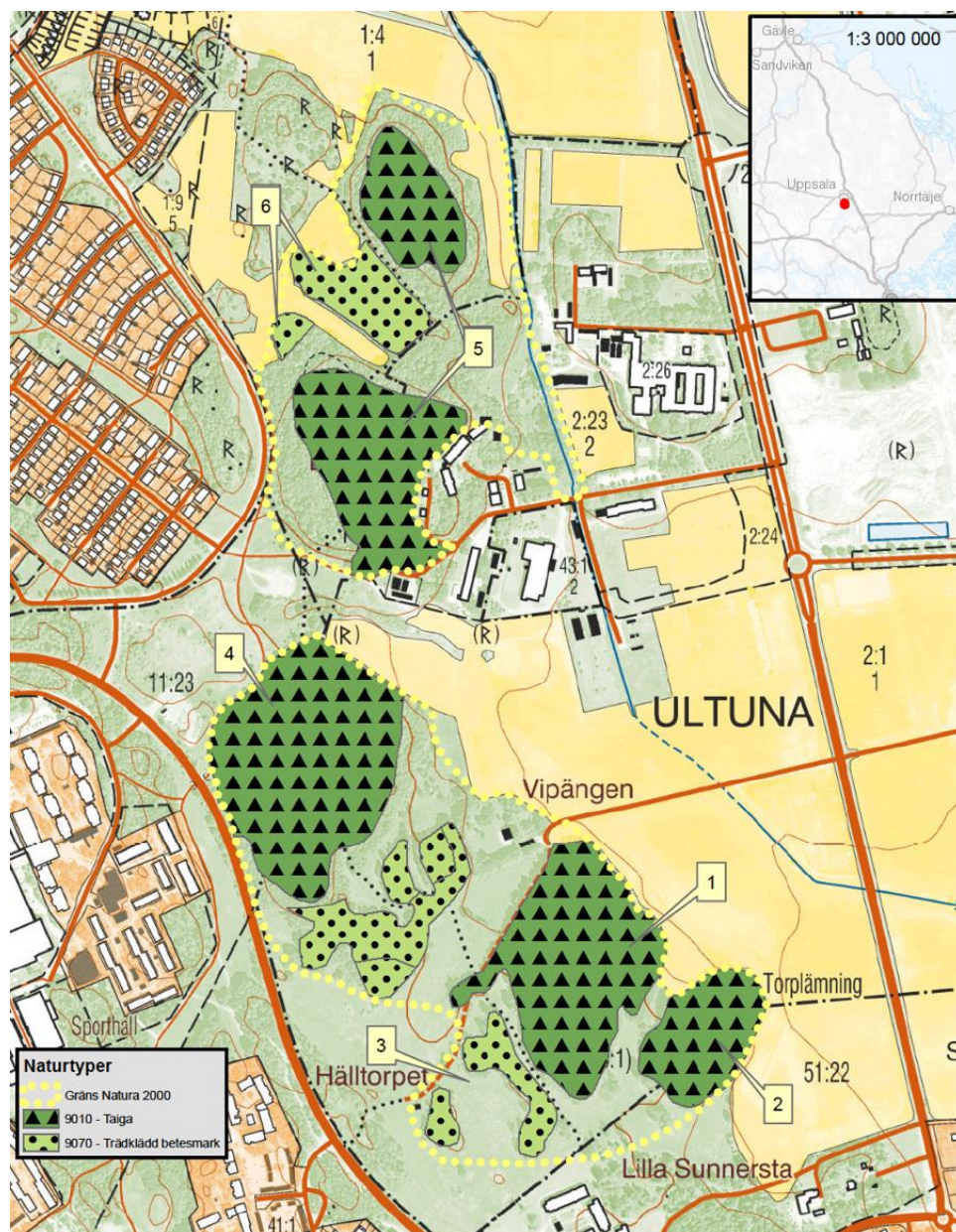
Figur 3. Kartan visar lågpunkter och flödesvägar intill Natura 2000-området. Röd färg innebär att större vattendjup kan uppstå vid skyfall. Området avvattnas i huvudsak österut. I den lilla kartan till vänster kan ses att huvuddelen av Natura 2000-området ligger högre än omgivande mark.

Natura 2000-naturtyper och hot

Taiga

Naturtypen taiga utgör 19,28 hektar av ytan i Bäcklösa Natura 2000-område (namn och områdeskod: Bäcklösa SE021029). Bevarandet av naturtypen har hög prioritet inom EU. Inom Bäcklösa varierar naturtypen i karaktär. I bevarandeplanen definieras följande delområden (Figur 4):

Delområde 1 domineras av grov tall, särskilt i anslutning till hållmarkspartierna. Bitvis finns stort inslag av grov gran, asp, sälg och björk. I utkanterna är aspinslaget särskilt högt och i hela området finns uppslag av ung asp. Flera grova granar har fallit så ställvis finns stor mängd död granved av olika nedbrytningsgrad. Det stora inslaget av grov tall vittnar om att området tidigare har varit öppnare. Den stora mängden död granved i den centrala delen av delområdet utgör det största naturvårdsvärdet.

Figur 4. Översikt över Natura 2000-områdets delområden beskrivna i bevarandeplanen (Länsstyrelsen Uppsala, 2017).

Delområde 2 domineras i kanterna och i vissa centrala delar av asp, sälg och björk som ställvis är grov. Många av de grova träden är döende eller döda och hyser fnöskticka och sålgicka. De centrala delarna domineras av 40–70-årig gran. Mycket av denna är döende och har delvis sågats upp men inte

upparbetats. I syd finns en liten brant med öppenmarksvegetation som sannolikt är präglad av bete tidigare.

Delområde 4 domineras av blandskog av olika ålder. Det finns partier med grov och döende gran, unga och täta lövskogssuccessioner samt hållmarkstallskog. Asp dominerar i vissa av kanterna. Det finns också en tät, 30-årig granplantering på 1,5 hektar. Delområdet utgör en värdefull länk mellan de norra och södra områdena. Det hyser vidare ställvis stor mängd asp som kommer att bli ett viktigt substrat för cinnoberbaggen i framtiden.

Delområde 5 domineras av tall och vissa av dessa är mycket grova. Lövinslaget är 10–50%. Ställvis utgör gran uppemot 40 % av volymen, och högst är den i vilthägnen ovanför Naturicum. Mängden död ved är låg och av tidiga nedbrytningsstadier. I sydvästra delen förekommer självgallrande unga tall- och aspbestånd. I det brukade skogslandskapet är det ovanligt att sådana får utvecklas fritt. I sydöstra hörnet finns en allé med popplar där cinnoberbagge har påträffats.

Hot mot naturtypen

Naturtypen är känslig för skogsbruk vilket skulle medföra att värdefulla funktioner och strukturer försvinner. Avvattningsföretag som ändrar hydrologin och hydrogeologin i området ger försämrade förutsättningar för naturtypen och dess typiska arter. Exploatering, täktverksamhet och vägbyggnation leder till habitatförstörelse och fragmentering. Frånvaro av lövträd och död ved i olika solexponeringsgrad missgynnar många av naturtypens arter.

Trädklädd betesmark

Naturtypen trädklädd betesmark utgör 4,94 hektar av ytan i Bäcklösas Natura 2000 område. Inom Bäcklösa varierar naturtypen i karaktär. Enligt bevarandeplanen definieras följande delområden (Figur 4):

I **delområde 3** finns vidkroniga ekar, lönnar och aspar som vittnar om att området tidigare har varit öppet. Området ingår i betesfällan som främst omfattar den angränsande, öppna marken. Igenväxning av asp började för 30–50 år sedan.

Delområde 7 ingår i betesfällan som främst omfattar den angränsande, öppna marken. Enstaka vidkroniga tallar och döda granar förekommer. De sista 30 åren har igenväxning av asp pågått, och trädslaget utgör nu åtminstone 50 % av volymen.

Hot mot naturtypen

Utebliven skötsel av den hävdade marken, som leder till igenväxning och utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan, är ett direkt hot mot naturtypen. Detta gäller även olämplig skötsel, till exempel alltför kraftig röjning av buskar och träd samt överbetning. Tilläggsutfodring av betesdjur och gödsling (annat än från betande djur) skadar naturtypen, liksom spridning eller utsläpp av försurande ämnen, närsalter och miljögifter.

Skogsbruksåtgärder (annat än i naturvårdssyfte), skogsplantering i hagmarker, hydrologisk påverkan samt exploatering påverkar naturtypen negativt.

Arter och hot

Inom området förekommer två arter som är upptagna i art- och habitatdirektivets bilaga 2. Dessa är cinnoberbagge och grön sköldmossa. Utöver dessa arter förekommer tre arter i nära anslutning till den planerade bebyggelsen som är typiska för naturtypen taiga. Dessa är svamparterna kötticka, rosenticka och rynkskinn. De typiska arterna finns listade i naturvårdsverkets vägledning för naturtypen (Naturvårdsverket, 2012) och dessa arters förekomst utgör en bedömningsgrund för naturtypens bevarandestatus. En generell förutsättning är att ingen påtaglig minskning ska ske av populationerna av de typiska arterna i naturtypen.

Cinnoberbagge – *Cucujus cinnaberinus*

Bäcklösa har särskilt värde för skalbaggsarten cinnoberbagge. På artportalen finns ett 20-tal fyndplatser rapporterade av arten inom området. Cinnoberbaggen trivs i lövrika skogar och är beroende av nyligen döda och döende lövträd, främst asp, för sin larvutveckling. Cinnoberbaggen är rödlistad som starkt hotad, den har tidigare förekommit i hela landet men efter år 2000 finns endast fynd av arten i Uppland och södra Gästrikland (Artfakta 2024). Uppland har därför ett särskilt ansvar för att bevara arten. Cinnoberbaggen är utsedd till Upplands landskapsinsekt. Arten är utpekad som ansvarsart för länet och dess habitat som en ansvarsnaturtyp för länet.

Hot mot arten

Arten är känslig för brist på gamla aspar som åldras och dör. På längre sikt är den känslig för successionen som gör att skogarna blir för slutna och aspen konkurreras ut av barrträden. Utan naturliga störningar i form av bränder, större stormskador eller (andra) insektsangrepp kommer arten att försvinna om inte aktiva åtgärder vidtas för att öppna upp skogarna. Produktionsinriktat skogsbruk, röjning av död ved (särskilt av asp) och exploatering av artens livsmiljöer utgör stora hot mot arten. Dessa åtgärder leder även till att arten får en fragmenterad utbredning, med spridningssvårigheter och risk för slumpvist utdödande som följd (Artfakta 2024).

Grön sköldmossa – *Buxbaumia viridis*

Grön sköldmossa finns rapporterad från Bäcklösa via databasen Artportalen på fyra platser. Sannolikt är den faktiska förekomsten långt större, eftersom substratet multna granlågor förekommer spritt inom Bäcklösa.

Arten växer på multnande stammar och stubbar, i frisk till fuktig barr- eller blandskog. Substratet är murken, mjuk ved av gran, men den kan även förekomma på ved av tall och lövträd. Vanligtvis finns endast några få sporkapslar på varje låga. Arten finns i skog som lämnats till mer eller mindre fri utveckling, där småskaliga störningar leder till fortlöpande tillförsel av grov

död ved i olika former, vilken arten kan växa på. De substrat som mossan föredrar är relativt kortlivade och därför är det viktigt att det finns en kontinuerlig tillgång på lämplig ved inom spridningsavstånd på varje lokal. Arten förväntas normalt kunna sprida sig som mest 1 meter vegetativt, och effektivt 1 kilometer med sporer under en 10-årsperiod (SLU Artdatabanken, 2024).

Hot mot arten

Grön sköldmossa är känslig för skogsavverkning (ökad exponering och uttorkning), och bristen på grov död ved i skogen utgör det allvarligaste hotet mot arten. En minskning av skogar med lämpliga livsmiljöer gör att avståndet dem emellan blir så långt att de isoleras från varandra och utdöenderisken ökar.

Kötticka, rosenticka och rynkskinn

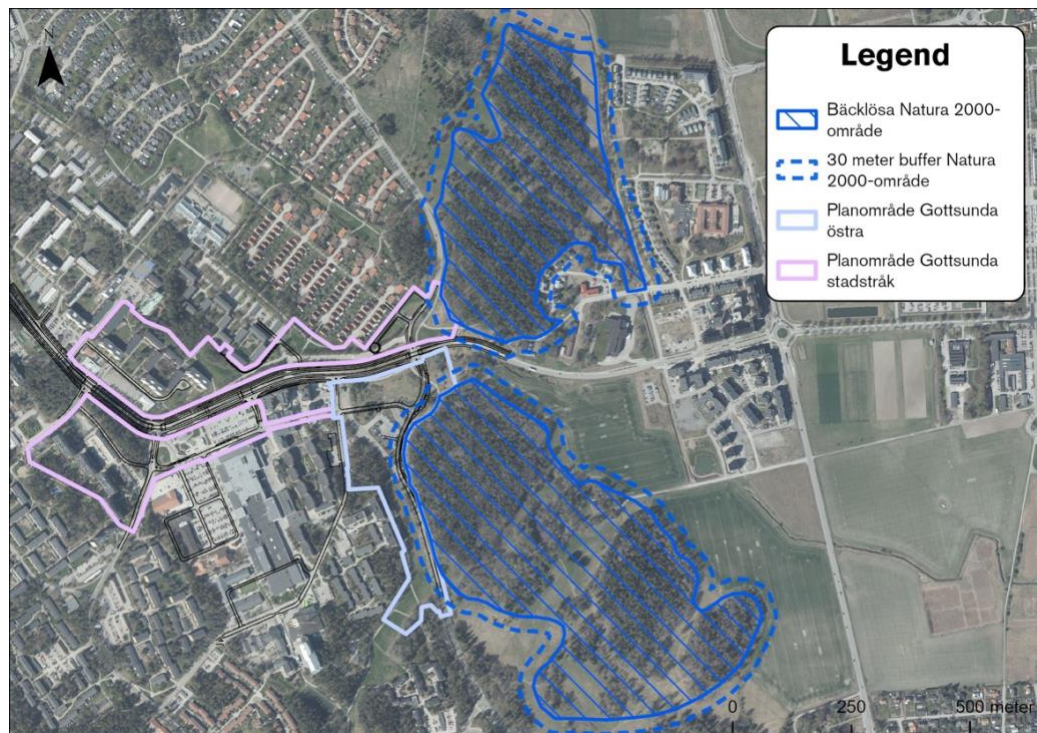
Tre typiska arter för naturtypen taiga förekommer inom området, dessa är kötticka, rosenticka och rynkskinn. Dessa arter förekommer inom cirka 40 – 80 meter från planerad dragning av väg. Arterna har mycket gemensamt. De är alla saprotrofer, vilket innebär att de lever av att bryta ned dött organiskt material. Samtliga arter är också knutna till samma trädslag – gran. Arterna uppträder under olika perioder av en död grans nedbrytning. Samtliga arter är också rödlistade. Detta har att göra med att gamla grova granlågor i olika nedbrytningsstadier är en bristvara i Sveriges skogar (SLU Artdatabanken, 2024).

Hot mot arterna

Majoriteten av granskogarna i Sverige är unga och där förekommer inte den döda ved som dessa arter är knutna till. Därför pågår en minskning av dessa arters populationer nationellt, vilket har lett till att de blivit rödlistade.

Påverkan av planerad utveckling

Intill Bäcklösa Natura 2000-området finns idag befintlig bebyggelse, men området kommer att förätas och byggas ut. Den planerade stadsutvecklingen inbegriper flera detaljplaner som innefattar 5000–7000 nya bostäder inom ett större område öster om Bäcklösa. Detaljplanerna för Gottsunda stadsstråk etapp 1 och 2 samt Gottsunda östra innebär att nya bostäder, arbetsplatser, service och kollektivtrafikstråk med mera uppförs nära Natura 2000-området, se plangränser med mera i Figur 5. I anslutning till Elfrida Andrés väg kommer cirka 400 bostäder uppföras.

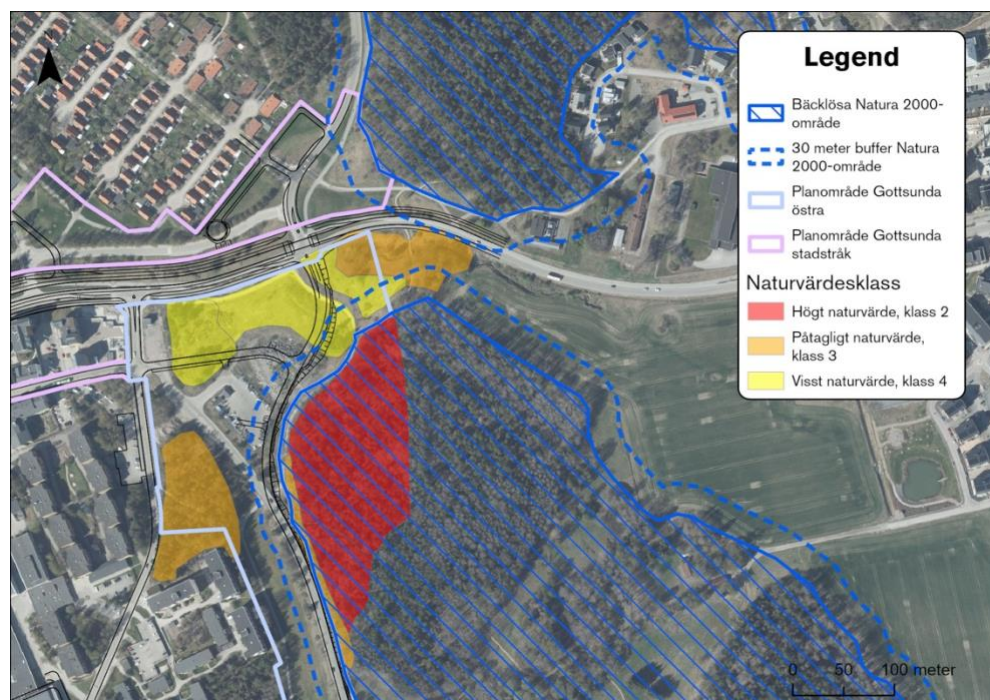
Figur 5. Bäcklösa Natura 2000-område och en 30 meters buffer (streckad linje) samt planområden för Gottsunda stadsstråk och Gottsunda östra. Inom 30 meter från Natura 2000-området planeras för en skyfallsdamm samt för en ny dragning av Elfrida Andrés väg. Till vänster en inzoomad karta där nya dragningen av Elfrida Andrés väg syns tydligare.

Närmsta bebyggelse planeras cirka 30 meter från Natura 2000-området. Inom 30 meter från området planeras inte för någon ny bebyggelse men däremot för ett skyfallsområde samt för en ny dragning av Elfrida Andrés väg.

Elfrida Andrés väg går redan i nuläget alldeles intill Bäcklösaområdet men får med genomförandet av detaljplanen Gottsunda östra en helt ny dragning söder om Gottsunda allé. Norr om Gottsunda allé breddas vägen något vid genomförandet av detaljplanen Gottsunda stadsstråk, men den behåller i huvudsak sin befintliga sträckning.

Påverkan vid genomförande av detaljplanerna

Den nya dragningen av Elfrida Andrés väg går genom naturmark med vissa naturvärden (Figur 6) och korsar en parkeringsplats och en täkt, vilka delvis ligger inom 30-meterszonen. Några högre naturvärden tas alltså inte i anspråk. Vid byggnation av vägen behöver sex aspar avverkas söder om Gottsunda allé. Asparna växer inte inom Natura 2000-området. Utöver detta kan vägbyggnationen innebära att eventuella riskträd i närheten av arbetsområdet kan komma att tas ned. Ekologigruppen bedömer att det är rimligt att anta att området inom 10 meter från vägslänt riskerar att påverkas i anläggningskedet.

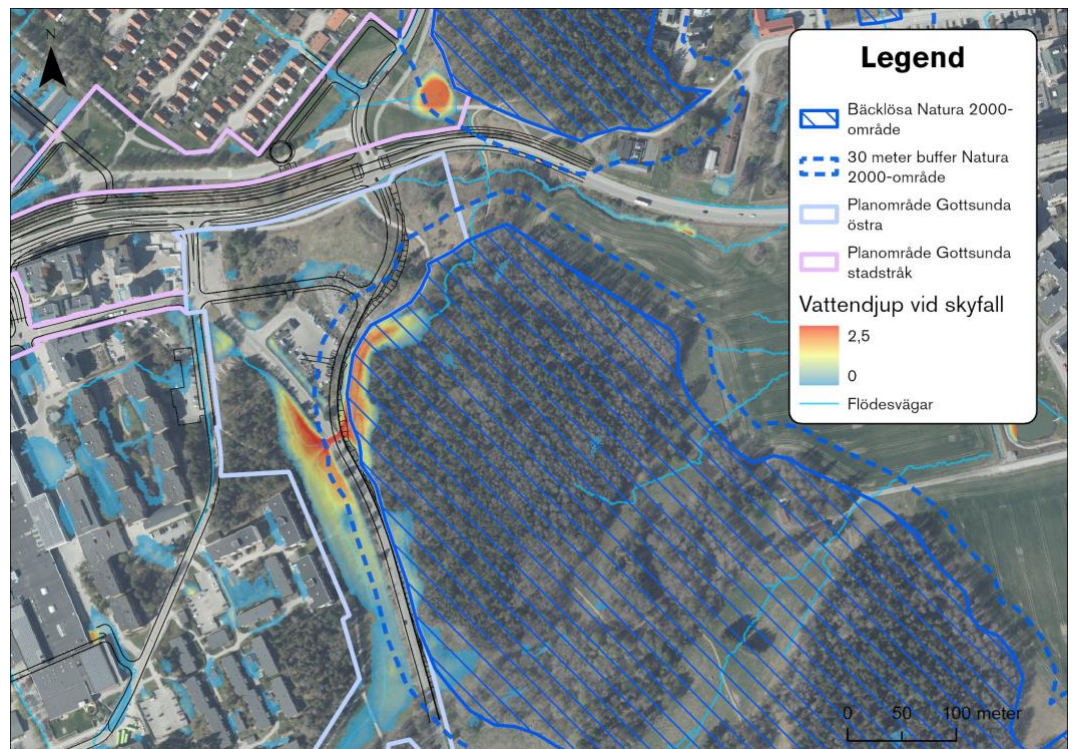
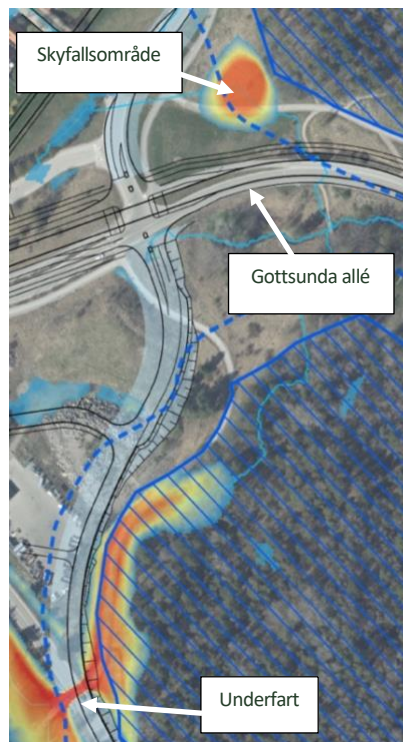
Figur 6. Nya dragningen av Elfrida Andrés väg och inventerade naturvärden. Vägen går genom ett område som har bedömts ha vissa naturvärden (Ekologigruppen, 2021).

Hydrologisk påverkan

Norr om Gottsunda allé sker avrinning av ytvatten naturligt utanför Natura 2000-området. Planerat skyfallsområde öster om Slädvägen kommer ligga på gränsen till Natura 2000-området (Figur 7). Skyfallsområdet kommer inte medföra någon förändring av flödesvägarna och kommer endast vara vattenfylld periodvis. Vid dessa tillfällen bedöms angränsande mark bli fuktigare.

Omdragningen av Elfrida Andrés väg bedöms inte påverka hydrologin i området. Den naturliga rinnvägen från planområdet är via den befintliga cykelunderfarten under Elfrida Andrés väg. Då denna underfart kommer vara kvar kommer ytvatten rinna av denna väg även efter omdragningen av vägen. Denna rinnväg tillsammans med en lågpunkt i cykelunderfart och angränsande markområde, även inom Natura 2000-området, utgör en svacka där vatten kan ansamlas vid skyfall (Figur 7). Denna svacka ger förutsättningar för något fuktigare förhållande inom en begränsad del av Natura 2000-området.

Påverkan på grundvatten är svår att bedöma utifrån befintligt material. Inom Natura 2000-området dominerar urberg och glacial lera samt en mindre andel sandig morän (främst i östra delarna av Natura 2000-området). Den glaciala lera bedöms ha låg genomsläpplighet och urberget medelhög genomsläpplighet. Förändrad hydrologi bör inte påverka förekomsten och grundvattennivåer inom Natura 2000-området.

Figur 7. Kartan visar lågpunkter och flödesvägar efter att detaljplanerna har genomförts. Inom 30 meter från Natura 2000-gränsen blir det inte så stor skillnad så länge underfarten under Elfrida Andrés väg finns kvar. Skyfallsområdet norr om Gottsunda allé gör området lokalt fuktigare vid skyfall.

Konsekvenser för Natura 2000

Förändrad hydrologi

En periodvis ökande markfuktighet bedöms inte medföra någon negativ påverkan på Natura 2000-området. Att svackan runt cykelunderfarten blir kvar ger förutsättningar för något fuktigare förhållande inom en begränsad del av Natura 2000-området. Att dessa förutsättningar kvarstår bedöms som positivt för området. De små hydrologiska förändringar som sker bedöms inte ha någon påverkan på grundvattenförekomsten och grundvattennivåer inom Natura 2000-området.

Konsekvenser för Natura 2000-naturtyper

Ekologigruppens bedömning är att exploaterings påverkan inte riskerar att förhindra bevarandeplanens syfte och mål. Exploaterings placering innebär inte att naturtypen kommer att tas i anspråk eller minska i omfattning. Den innebär inte heller att de naturgivna förutsättningarna kommer att förändras nämnvärt. Den hydrologiska utredningen kom fram till att ytvattnets fördelning

inom närområdet inte kommer att förändras med planerad exploatering och bedöms således inte heller påverka naturtypernas karaktär.

Konsekvenser avseende bevarande av arter

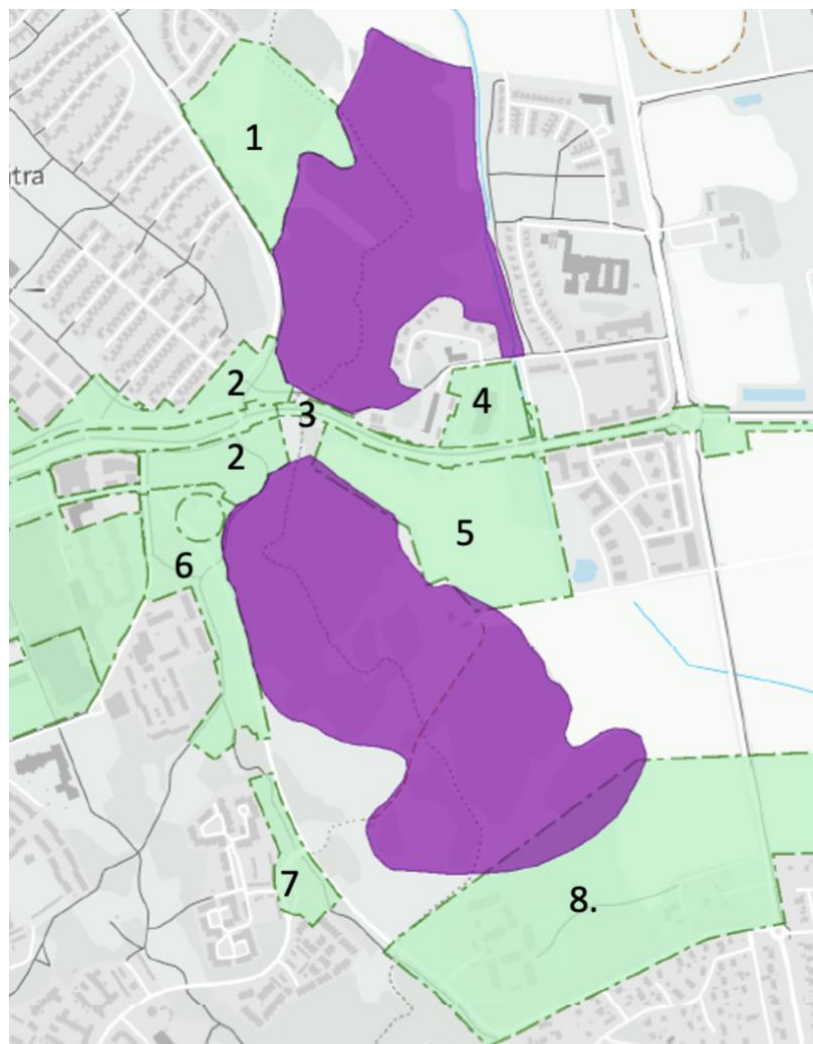
Exploaterings placering innebär inte att de prioriterade naturtyperna kommer att tas i anspråk eller minska i omfattning. Detta betyder att de substrat som är livsviktiga för de prioriterade arterna och som finns på platsen idag kommer att finnas kvar. Den skuggiga miljön som skogen utgör kommer att fortsätta att vara skuggig så att den murkna veden inte torkar ut, vilket skulle vara negativt främst för grön sköldmossa men även cinnoberbagge. Cinnoberbaggen klarar av viss solexponering eftersom asparna där larverna utvecklas är relativt nydöda och håller mycket fukt. Men det får inte bli helt torrt under barken där larverna utvecklas, så viss beskuggning gynnar arten. Larverna anges främst påträffas på trädens skuggsida där mängden fukt är större innanför barken (SLU Artdatabanken, 2024).

Fuktig död ved är även viktigt för arterna kötticka, rosenticka och rynkskinn. Dessa arter är också beroende av att mikroklimatet inte förändras avsevärt. Biotopen behöver vara mer eller mindre beskuggad så att den döda veden inte torkar ut. Arterna behöver fuktiga och murkna granlågor (precis som grön sköldmossa). Torkar dessa ut får arterna mycket svårt att fortleva.

Kumulativa effekter

Runt om Bäcklösaområdet pågår arbeten med flera detaljplaner, utbyggnaden av ett vattenverk samt dragningen av en spårväg längs Gottsunda allé (se Figur 8). Vissa planer är i ett tidigt skede och det finns därför förutsättningar för att vidta de försiktighetsåtgärder som behövs för att bevara Bäcklösaområdets naturtyper och arter, framför allt genom att undvika exploatering i områdets direkta närhet. Ingen bebyggelse planeras inom 30 meter från Natura 2000-gränsen i någon av de aktuella planerna.

Spårvägen kommer förläggas i den befintliga Gottsunda allé som går mellan norra och södra Bäcklösaområdet. Ekologigruppen bedömer att området är känsligt och i spridningsanalys över cinnoberbagge i Uppsala är ett starkt spridnings samband utpekad här (Ekologigruppen, 2023). Här finns lövträd alldeles intill vägen (Figur 9) som riskerar att påverkas och en oförsiktig exploatering skulle kunna leda till försämrad konnektivitet mellan norra och södra Bäcklösa. I planen för Valsätra 1:9 och 1:4 planeras för en gatusektion och en dagvattenanläggning bestående av nedsänkta bäddar cirka 20 meter från Natura 2000-områdets gräns, och även här finns en risk för att asp och andra lövträd kan påverkas. Viss risk för negativa kumulativa effekter finns i form av habitatsförlust för cinnoberbagge om asp- och lövträdsbestånd påverkas av planerna för Gottsunda östra, Valsätra samt spårvägen. Ekologigruppen bedömer att negativ påverkan går att undvika genom att peka ut ytor för tillväxt av asp, se nästa avsnitt.

1. **Valsätra 1:9 och 1:4.** Passerat samråd. Ingen bebyggelse planeras inom 30 meter från Natura 2000-området men en gatusektion och en dagvattenhantering bestående växtbäddar kommer delvis förläggas inom 30 meter från Natura 2000-området.
2. **Gottsunda stadsstråk.** Ny bebyggelse planeras endast väster om Slädvägen, mer än 30 meter från Natura 2000-området, men mellan Slädvägen och Natura 2000-området planeras ett översvämningsområde som medför markarbeten i byggskedet.
3. **Kapacitetsstark kollektivtrafik - spårväg, delsträcka A-C.** Passerat granskning. Utredning om påverkan på Natura 2000-området har tagits fram efter granskningskedet.
4. **Vattenverk Ultuna.** Passerat samråd. En mindre del ansluter till Bäcklösa Natura 2000-område. Ny byggnad för filterrening av dricksvatten tillåts och medför inte någon påverkan på Natura 2000-området.
5. **Bäcklösa västra.** Planuppgift finns. Större delen av planområdet består av åkermark och parkeringar och till en mindre del av slyskog. Det finns därmed inga förutsättningar i detta område för de utpekade arterna inom angränsande Natura 2000-område. Planen är i ett tidigt skede och det finns goda möjligheter att göra anpassningar i planläggningen för att förhindra påverkan på Natura 2000-området.
6. **Gottsunda östra.** Passerat samråd. Inom ett skogsområde i planområdet har cinnoberbagge påträffats. Skydds- och försiktighetsåtgärder har tagits fram för att undvika påverkan på cinnoberbagge. Ingen bebyggelse planeras inom 30 meter från Natura 2000-området, men omledning av Elfrida Andrés väg kommer medföra ny anläggning närmare än 30 meter. Vid vägbyggnationen behöver sex aspar intill gränsen på för Natura 2000-området avverkas.
7. **Orkestervägen, del av Gottsunda 11:20.** Planuppgift finns för flerbostadshus i 4–7 våningar. Området ligger väster om Elfrida Andrés väg och omfattar naturmark och gata. Fynd av cinnoberbagge har gjorts strax utanför planområdet. Planen är vilande och i ett tidigt skede och det finns goda möjligheter att göra anpassningar i planläggningen för att förhindra påverkan på Natura 2000-området.
8. **Norra Sunnersta.** Planuppgift finns. Samråd planerat till hösten 2024. Anpassningar har gjorts för att inte påverka Natura 2000-området genom att inte tillåta bebyggelse inom 30 meter från Natura 2000-området. Eventuellt kommer ett parkområde och odlingslotter att planeras inom 30-meterszonen. Inom planen har också ett område som utgör livsmiljö och spridningsmiljö för cinnoberbagge pekats ut som naturmiljö i planen.

Figur 8. Planerad utveckling runt om Bäcklösa (karta från Uppsala kommun).

Förslag till skydds- och försiktighetsåtgärder

Bevara området söder om Gottsunda allé som naturmark

Mellan Gottsunda allé och södra Bäcklösaområdet finns en lövträdsdunge som Ekologigruppen bedömer som viktig för konnektiviteten mellan södra och norra Bäcklösaområdet (Figur 9). Ekologigruppen bedömer att denna yta är viktig att spara som naturmark och att det är viktigt att lövträden sparas. Den ligger delvis inom planområdet för Gottsunda östra och är i planen avsatt som naturmark. Det är dock viktigt att resterande ytan öster om plangränsen också sparas som natur, och inte används som etableringsyta eller liknande.

Figur 9. Kartan visar området runt Gottsunda allé och en lövsträdsdunge söder om Gottsunda allé som bör sparaas som naturmark. Lövsträdsgungen inringad i vitt.

Avsätt ytor för tillväxt av asp och placera ut nedtagna lövträd

Eftersom cinnoberbaggen är beroende av nydöd aspväd är det viktigt att se till att det finns en kontinuerlig försörjning av asp och död aspväd i området. I kommunen pågår ett övergripande arbete i samarbete med Upplandsstiftelsen där förstärkningsytor för tillväxt av asp pekas ut vilka ska kunna ersätta livsmiljöer för cinnoberbagge som tas i anspråk för exploateringar inom staden. Det finns flera ytor i södra staden som är lämpliga för denna typ av åtgärder. Ekologigruppen bedömer att det inom ramen för arbetet med detaljplanerna för Gottsunda stadstråk och Gottsunda östra är rimligt att avsätta ytor för tillväxt av asp och att det då är rimligt att utgå från de ytor som pekats ut av kommunen och Upplandsstiftelsen, men som i skrivande stund inte är offentliggjorda än.

De lövträd som avverkas i genomförandet av detaljplanerna placeras i lämpliga lövträdområden inom eller utanför Natura 2000-området, i så långa stamdelar som möjligt. Förslagsvis i anslutning till ytor som avsätts för tillväxt av asp eller andra platser där det kan finnas behov av substrat för cinnoberbaggen. Eventuell utplacering inom Natura 2000-området måste föregås av dialog med länsstyrelsen.

Arbetsområde bör identifieras och avgränsas

Kommunen bör säkerställa med trafikutredare att det är möjligt att anlägga väg och slänter så att arbetsområden inte inkräktar på Natura 2000-området. Inför byggnation av vägen bör arbetsområdet vara identifierat och tydligt avgränsat i syfte att minimera intrång i naturtyperna och påverkan på uppvuxna träd. I det arbetet behöver man ha med i beräkningen att arbetsområdet ofta kan sträcka sig ganska långt utifrån vägslänten. Av arbetsmiljöskäl tas ofta riskträd ned

inom eller i närhet av arbetsområden och etableringsytor. Om det här förekommer döende aspar så bör dessa i första hand skyddas och arbetsområdet anpassas utifrån dessa. Inga etableringsytor bör tillåtas öster om den nya vägens dragning mot Natura 2000-gränsen, däremot kommer arbetsområdet gå någon meter utanför den planerade vägs slänten. Entreprenörer som ska genomföra arbeten i närheten av Natura 2000-området behöver förses med tydliga arbetsbeskrivningar.

Även arbetsområdet för skyfallsytan bör identifieras och avgränsas på ett liknande sätt.

Avvattning från området får inte öka

Avvattningen av området får inte öka vid genomförandet av andra planer och projekt eftersom det skulle kunna göra området torrare. Omvänt bedömer Ekologigruppen att det kan vara bra om vattnet bromsas upp i till exempel dammar/dämningar i närheten av Natura 2000-området.

Samlad bedömning - föreligger risk för betydande påverkan?

Ekologigruppens bedömer att genomförandet av de två detaljplanerna inte kommer att förhindra bevarandeplanens syfte och mål. Exploaterings placering innebär inte att de prioriterade naturtyperna kommer att tas i anspråk eller minska i omfattning. Detta betyder också att de substrat som är livsviktiga för de prioriterade arterna och som finns på platsen idag kommer att finnas kvar. Ekologigruppens samlade bedömning är att exploateringen därför inte medför betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området.

Bedömningen gäller under förutsättning att

- det avsätts ytor för tillväxt av asp även utanför Natura 2000-området
- arbetsområdet för vägdragning och skyfallsområde identifieras och avgränsas
- inga etableringsytor tillåts öster om nya dragningen av Elfrida Andrés väg
- stammar av asp och andra lövträs som tas ner för den nya vägdragningen placeras ut på lämpliga platser. Helst i närheten av Natura 2000-området och i så långa stamdelar som möjligt.

Kumulativa effekter bedömer Ekologigruppen inte vara betydande, men det är av vikt att bevara sambandet/konnektiviteten, även den visuella kopplingen, mellan södra och norra området. Anpassningar och kompensationsåtgärder kan behövas för att minska eventuella barriäreffekter.

Referenser

Ekologigruppen. (2021). Naturvärdesinventering Gottsunda stadsnod.

Ekologigruppen. (2023). Spridningsanalys för cinnober- bagge, centrala Uppsala .

Länsstyrelsen Uppsala. (2017). Bevarandeplan Bäcklösa (dnr: 511-6479-16).

Naturvårdsverket . (2012). Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

Naturvårdsverket. (2012). Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

SLU Artdatabanken. (den 25 03 2024). Artfakta. Hämtat från Artfakta:
<https://artfakta.se/artinformation/taxa/cucujus-cinnaberinus-100763/detaljer>